

Handläggare
Ingegerd Johansson
Telefon: 08-50840682

Till
Äldrenämnden
28 januari 2025

Skrivelse om ökat skyddstänk bland äldre som har nyckelfri hemtjänst

Svar på skrivelse från Liliane Åkerlund och Åke Nordström (SD)

Förvaltningens förslag till beslut

Äldrenämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på skrivelsen gällande frågor till Äldreförvaltningen om ökat skyddstänk bland äldre som har nyckelfri hemtjänst.

Sammanfattning

I skrivelsen beskriver Liliane Åkerlund (SD) och Åke Nordström (SD) en oro för en ökad brottslighet då de nyckelfria låset syns på utsidan av dörren. I ärendet ställs en fråga om det finns en ökning av inbrott eller inbrottsförsök hos äldre, efter införandet, med tanke på det synliga låsen. Om det finns en ökning av inbrott undrar man i sådant fall vilka riktade åtgärder som äldreförvaltningen kommer att vidta för de som har nyckelfri hemtjänst.

Äldreförvaltningen har inte fått några uppgifter som stärker att äldre med hemtjänst blir utsatt för inbrott på grund av de nyckelfria låsen. Enligt polisens statistik som äldreförvaltningen tagit del av, har anmälda inbrott i bostad generellt minskat de tre senaste åren.

Utöver grundläggande information om de nyckelfria låsens funktion och vart man vänder sig för supportärenden genomför äldreförvaltningen inte någon enskild informationsinsats för de som har nyckelfri hemtjänst. Däremot arbetar äldreförvaltningen generellt med informationsinsatser och samverkan med polisen för att förebygga och stoppa bedrägerier mot äldre.

Bakgrund

Äldrenämnden har inkommit med en skrivelse till äldreförvaltningen gällande ökat skyddstänk bland äldre som har nyckelfri hemtjänst. Skrivelsen omfattar två frågeställningar och har

väckts av Sverigedemokraterna (SD) undertecknad av Liliane Åkerlund (SD) och Åke Nordström (SD). Skrivelsen inkom i sin helhet till äldrenämnden den 24 september 2024.

Ärendet

Med hänvisning till en föredragning om nyckelfri hemtjänst på äldrenämndens möte den 27 augusti 2024, har Liliane Åkerlund (SD) och Åke Nordström (SD) begärt svar på frågor om äldrenämnden har ett ökat skyddstänk bland äldre som har nyckelfri hemtjänst.

Som bakgrund till frågorna anger frågeställarna de nyckelfria låsens utseende och att låsen skiljer sig utseendemässigt från vanliga lås, eftersom de sticker ut som en halvglob på låset. Vidare menar frågeställarna att en person som rör sig i en fastighet och har ett ont uppsåt ser var i fastigheten det bor äldre personer med sannolikt fysisk sårbarhet.

Frågeställarna undrar om det efter införandet av de nyckelfria låsen rapporterats en ökning av inbrott eller inbrottsförsök genom uppryckning av ytterdörr med inspringning av gärningsman som ägnat sig åt olaga tillgrepp?

Om så har skett, undrar frågeställarna vad äldreförvaltningen ämnar vidta för åtgärd riktad till de som har nyckelfri hemtjänst?

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom avdelningen Stockholms trygghetsjour samt enheten för kommunikation, omvärld och beredskap. Samverkan med de fackliga organisationerna har skett i förvaltningsgruppen den 22 januari 2025. Kommunstyrelsens pensionärsråd har tagit del av ärendet den 21 januari 2025. Det för socialnämnden, äldrenämnden och överförmyndarnämnden gemensamma rådet för funktionshinderrådet har tagit del av ärendet den 16 januari 2025.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Äldreförvaltningen har inte fått några uppgifter som stärker att äldre med hemtjänst blir utsatt för inbrott på grund av de nyckelfria låsen. Enligt polisens statistik som äldreförvaltningen tagit del av, har anmälda inbrott i bostad generellt minskat de tre senaste åren i Stockholms kommun. Av dessa är det omkring 1,5 av 10 anmälda inbrott som sker hos personer i åldrarna 65 år och äldre. Polisens statistik visar dock inte om personen som anmält brott har hemtjänst eller ej.

Äldreförvaltningen har också frågat runt bland stadens säkerhetssamordnare som har regelbunden dialog med lokalpoliserna i staden. De har inte fått några signaler att inbrott hos

äldre har ökat eller att det skulle förekommit brottlighet som kan kopplas till installationen av nyckelfria lås.

Om nyckelfria lås i Stockholms stad

De låssystem som staden köpt in och installerat hos hemtjänstkunder har hög säkerhet. Låsen är certifierade enligt SSF 3522 och har hög säkerhetsklassning.

Behörighetshanteringssystemet använder tvåfaktorsinloggning och uppfyller de högsta säkerhetskraven (SSF 3523). All data i systemet och all kommunikation mellan låssystemets delar är krypterad i enlighet med högsta klassen i gällande standarder. Systemet loggar vem som öppnat eller låst en dörr och när det skett.

Äldreförvaltningens bedömning är att systemet har en hög säkerhet och att risken för intrång är relativt liten då det krävs flera steg för att en obehörig ska kunna komma in till den äldre.

Om en nyckel hamnar i orätta händer så behöver vederbörande:

1. Aktivera nyckeln i en aktiveringsenhet (som finns i hemtjänstlokalen).
2. Känna till den personliga koden till nyckeln.
3. Känna till vilken utförare personalen som ”tappat” nyckeln arbetar på.
4. Känna till vilka kunder utföraren har och vart de bor.

Det går redan idag att identifiera personer med hemtjänst eller endast trygghetslarm genom att hemtjänstens personal och bilar syns när de rör sig i områden. Man måste dessutom ha kunskap om exakt vilken låslösning som Stockholms stad använder för nyckelfri hemtjänst. En person med avsikt att kartlägga individer behöver även ta sig in genom fastighetens port (vid flerbostadshus) och leta i huset för att ta reda på vem som har stadens låslösning monterad på bostadsdörren.

Bedömning av risker

Varje system innebär en risk och en avvägning av risker samt åtgärder för att minska riskerna. Nyckelfria lås av den modell som används i Stockholms stad innebär en väsentlig reduktion av flera risker som tidigare inte ens gick att mäta om inte avvikelser rapporterades helt korrekt. Mörkertalet för incidenter med fysiska nycklar var sannolikt stort.

Några exempel på risker med fysiska nycklar:

- Flera nycklar på en nyckelknippa vilket innebär att flera lås kunde behöva bytas då en nyckelknippa tappades bort.

- Fler nycklar i omlopp, särskilt om det är olika hemtjänstutförare på dag och natt eller som rycker ut på trygghetslarm.
- Ingen loggning av in- och utpasseringar.
- Tidigare var det också lättare att kopiera nycklar utan att det gick att spåra.

Olika risker har alltså vägts mot varandra för att hitta en så bra helhetslösning som möjligt.

Information och kommunikation om att förebygga brott

Utöver grundläggande information om de nyckelfria låsens funktion och vart man vänder sig för supportärenden genomför äldreförvaltningen inte någon enskild informationsinsats för de som har nyckelfri hemtjänst.

Däremot arbetar äldreförvaltningen generellt med informationsinsatser och samverkan med polisen för att förebygga och stoppa bedrägerier mot äldre. Polismyndighetens utbildningsmaterial "Försök inte lura mig" är välgrundat och används idag i olika sammanhang, både i stadens verksamheter och av olika pensionärsföreningar. Lokalt samverkar stadsdelsförvaltningarna med lokalpolisen genom att till exempel hålla informationsmöten på de öppna verksamheterna. Förvaltningen har på webbplatsen Senior i Stockholm (senior.stockholm) publicerat information om hur man kan skydda sig mot brott och bedrägerier. Där finns även länkar till polisens utbildningsmaterial.

Förvaltningen anser att det är viktigt att nå ut brett med information och inte enbart till den äldre målgruppen. Även anhöriga, närstående och personer som på olika sätt kommer i kontakt med äldre är därför viktiga parter i informationsspridningen. Ökad medvetenhet kan också leda till att fler vågar prata om vad som hänt.

Äldreförvaltningen föreslår att äldrenämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på skrivelsen gällande frågor till Äldreförvaltningen om ökat skyddstänk bland äldre som har nyckelfri hemtjänst.

Karin Bülow
Förvaltningschef
Äldreförvaltningen

Susanne Brinkenber
Avdelningschef
Äldreförvaltningen

Bilaga

1. Skrivelse (SD) Ökat skyddstänk bland äldre som har nyckelfri hemtjänst